

De Barmhartige Samaritaan

Situering

In deze module staat de vraag centraal of in Jezus' opvatting godsdienst alleen mogelijk is als je ook mensendienst doet. Het antwoord wordt gezocht door het verhaal van de Barmhartige Samaritaan te lezen en daarover te praten. De kwaliteit wordt beter, wanneer u dit samen met anderen doet. De module is ook duidelijk gericht op een groep cursisten. Op een aantal plekken krijgt een begeleider een rol, met name om zaken die genoemd worden samen te vatten en te duiden. Dit hoeft niet een inhoudelijke deskundige te zijn, een goede gespreksleider kan al veel bijdragen.

Voor iedereen die zich meer wil verdiepen in diaconie, is dit een zinvolle les. Het geeft meer kennis en verankering in de achtergronden van diaconie, en wat diaconie en geloof met elkaar te maken hebben. Er worden veel teksten gebruikt en gevraagd om "begrijpend lezen" en het zien van verbanden.

Opzet

1. (eventueel) Opening
2. Achtergronden over het verhaal van de Barmhartige Samaritaan (bij "lees meer" kunt u een gesproken tekst horen over de Barmhartige Samaritaan, u kunt ook zoeken op internet, op deze website of in de bibliotheek)
3. Lezen en overwegen van tekst 41
4. Bespreken van tekst 41
5. Inleiding op teksten 43 t/m 46 en lezen van de teksten
6. Bespreking van de teksten 43 t/m 46
7. In subgroepen oefenen met één van de 'variabelen' (tekst 47)
8. Lezen van nog twee varianten (teksten 48 en 49)

2. Achtergronden over het verhaal van de Barmhartige Samaritaan

- de volgorde priester - leviet - Samaritaan
- wie waren de Samaritanen? Hoe stonden de Joden tegenover Samaritanen?

3. Lezen en overwegen van tekst 41

Lees tekst 41 voor.

U kijkt gedurende ongeveer vijf minuten goed naar die tekst en noteert trefwoorden, wat volgens u 'harde kernen' zijn in dit verhaal, d.w.z. waar het in dit verhaal eigenlijk om gaat.

4. Bespreken van tekst 41

Inventariseer de resultaten van stap 3 en schrijf die in trefwoorden op een flap. Daar kan op gereageerd worden.

Omdat het niet per definitie zó is dat via deze inventarisatie alleen 'harde kernen' boven tafel komen, moet u voldoende tijd overhouden om de ontbrekende kernen alsnog naar voren te brengen.

'Harde kernen' zijn:

1. Het feit dat Jezus *godsdienst zonder mensendienst uitgesloten acht*. Een stellingname die Jezus blijkens de evangeliën herhaaldelijk inneemt. Het scherpst staat die overtuiging in het verhaal over het eindoordeel in Mattheüs 25, 31-46. Daarin gaat Jezus zelfs zo ver dat Hij mensendienst - ook zonder godsdienstig motief - als allesbepalende maatstaf bij het eindoordeel aanmerkt. Deze evangelietekst is als tekst 42 opgenomen. Het is voldoende ernaar te verwijzen, aangezien de cursisten die tekst thuis al gelezen hebben, en het in dit gesprek vooral gaat om de parabel van de Barmhartige Samaritaan.

U kunt in dit verband ook wijzen op de verschuiving van accent die Jezus aanbrengt: de wetgeleerde vraagt wat hij moet doen om deel te krijgen aan het *eeuwig* leven; en Jezus besluit zijn antwoord op die vraag met: Houdt u hieraan en u zult *leven*. (vers 1 en 4).

2. Jezus geeft een heel nieuwe inhoud aan het begrip 'naaste'.

- je *hebt* geen naaste (familie e.d.) voor wie je goed moet zijn, maar je moet naaste *worden*;
- je wordt naaste door je het lot aan te trekken van anderen;
- je wordt naaste niet door je het lot aan te trekken van zomaar anderen, maar van

mensen die in nood zijn (slachtoffers);

- je trekt je het lot aan van een ander ook al heb je eigenlijk niets met die ander te maken; en kom je maar 'bij toeval' voorbij;
- je trekt je het lot aan van een ander zelfs indien die mens in nood iemand is die je gewend bent te mijden als de pest (zoals de Joden de Samaritanen meden).

3. Jezus legt de nadruk op het 'doen'.

- vers 4: 'Houd u hieraan'
- vers 8: 'Ga dan en doe als hij'.

5. Inleiding op de teksten 43 t/m 46 en lezen van de teksten

Er wordt nu een volgende stap gezet, namelijk door stil te staan bij de vraag *hoe* mensen in nood kunnen worden geholpen (hoe je solidariteit tot stand kunt brengen). Dat kan op verschillende manieren, die elk hun eigen sterke maar ook hun zwakke kanten hebben. Om dit te illustreren voegen we nu aan het oorspronkelijke verhaal vier varianten toe (de teksten 43 t/m 46).

Lees elk van deze varianten door.

6. Bespreking van de teksten 43 t/m 46

De antwoorden op de vraag welke verschillen mensen zien, komen vaak niet verder dan het aanwijzen van allerlei verschillen. Het is aan een gespreksleider, die verschijnselen te groeperen onder zogenoemde 'variabelen'. Wat een variabele is kunt u het best verduidelijken aan de hand van het volgende voorbeeld:

Stel je voor: je vertelt drie keer een nagenoeg gelijk verhaal; het enige verschil is dat het de eerste keer 's morgens speelt, de tweede keer 's middags en de derde keer 's avonds. De verschillen zijn dan: morgen, middag en avond. Maar het zijn verschillen binnen één en dezelfde variabele, namelijk: het tijdstip.

Variabelen die uit de vijf versies van de Barmhartige Samaritaan waarschijnlijk naar boven zullen komen zijn de volgende:

Tussen haakjes: het gaat dus om vijf versies: het origineel en vier varianten daarop!

Variabele 1 : de wijze van helpen (de manier waarop).

Er is een duidelijk verschil '*in de manier waarop*' het probleem wordt aangepakt:

- in de versies 1 en 2 gaat het om de zorg voor het slachtoffer; het is *nazorg*, in de zin van: de overval heeft men niet kunnen voorkomen, evenmin dat er een slachtoffer is gevallen, maar deze wordt in ieder geval niet aan zijn lot overgelaten:

in versie 1 gaat het om *geïmproviseerde nazorg*

in versie 2 om *van tevoren georganiseerde nazorg*

- in versie 3 is er sprake van een regeling voor één bepaald aspect, namelijk de financiële gevolgen. Al bij voorbaat dekken mensen zich in (*voor-zorg*) tegen één van de gevolgen.
- in versie 4 is er sprake van wat we tegenwoordig *misdaadpreventie* noemen. Dat is een andere vorm van voor-zorg. Het gaat er niet alleen om de gevolgen voor de slachtoffers zo klein mogelijk te houden, maar ook om een poging om te voorkomen dat er slachtoffers vallen.
- Versie 5 graaft nog een laag dieper: er wordt niet, zoals in versie 4, een dam opgeworpen tegen het geweld van de rovers; nee, het motief tot roof wordt bij de rovers ongedaan gemaakt. Met andere woorden: er wordt niet slechts gesleuteld aan de gevolgen, en men beperkt zich ook niet tot het voorkómen van die gevolgen, maar men probeert de *oorzaken* weg te nemen, nadat men ontdekt heeft dat die rovers niet zomaar aan het roven zijn gegaan. (Bij dieper doordenken blijkt dus soms dat er meer mensen in nood zijn dan je op het eerste gezicht zou denken.)

N.B.1. Al meteen bij deze eerste variabele is het goed er op te wijzen dat er met het signaleren van deze verschillen niet een waarde-oordeel wordt gegeven. Neem het geval van versie 1: in dat geval is dit inderdaad de enige adequate hulp. Want het mag dan in het algemeen waar zijn dat voorkómen beter is dan genezen, in dit concrete geval is dat pure theorie en is alleen wat de Samaritaan doet, voor genezing zorgen, adequate hulp.

N.B.2. Waarschijnlijk verdient het ook aanbeveling om - zodra de eerste variabelen zich beginnen af te tekenen - nog even na te gaan of de deelnemers begrijpen wat het belang is van het zoeken van de variabelen en van de verschillen daarbinnen. Mocht dat niet zo zijn, dan

is het goed nog eens te onderstrepen dat hulp in nood allerlei gestalten kan aannemen; dat die allemaal hun eigen sterke en zwakke kanten hebben (mogelijkheden en beperkingen); en dat

het dus belangrijk is goed na te denken over de vraag welke vorm van hulp in ieder geval gegeven kan worden door de werkgroep Kerk en Samenleving of door de parochie; het best, gezien het probleem waar het over gaat, gezien de (on)mogelijkheden van de werkgroep/parochie, gezien...; enzovoort.

Variabele 2: de mate van vrijwilligheid en belangeloosheid.

- in versie 1 is sprake van volkomen vrijwilligheid en volstreekte belangeloosheid. Nadat de priester en Leviet met een boog om het slachtoffer zijn heengelopen, is de Samaritaan wel de allerlaatste die zich met hem hoefde in te laten.
- in versie 2 gaat het om vrijwillige medewerking, die bovendien goeddeels belangeloos is; behalve misschien in het geval van het kopen van loten voor de 1-2-3-show.
- in versie 3 is de medewerking praktisch verplicht (ook bij zogenaamde 'vrijwillig verzekerden').

De mate van belangeloosheid kan echter verschillen. In een gewone verzekering gaan gezond eigenbelang en solidariteit hand in hand. Maar anders ligt dit bij recent opgekomen ziektekostenverzekeringen die alleen jonge en gezonde mensen accepteren, waardoor de premie voor deze mensen aanmerkelijk lager kan uitvallen. In zo'n geval wint het eigenbelang (minstens op korte termijn) het van de solidariteit.

- in versie 4 gaat het om verplichte belastingen en sociale lasten ten dienste van het algemeen belang; waarvan de betalers op een of andere manier ook zelf weer plegen te profiteren.
- in versie 5 is er - minstens op het eerste gezicht - weer sprake van vrijwilligheid en belangeloosheid én van zeer vergaande radicaliteit.

Het is gebleken dat dit een variabele is die veel discussie kan uitlokken. Bij de versies 2, 3 en 4 werd herinnerd aan een vraag van Jezus in een ander verband: '...als gij dit doet, wat voor bijzonders doet gij dan, doen ook de heidenen dat niet?'

Anders gezegd: alleen de versies 1 (verhaal van Jezus) en 5 (met verwijzing naar de eerste christengemeenten) zouden specifiek christelijk zijn.

Het is goed zo'n discussie de nodige ruimte te geven; de cursisten beseffen dat hier de kern van 'Kerk en Samenleving' aan de orde is; het spanningsveld tussen enerzijds - 'zo zitten wij nu eenmaal in elkaar - haalbaarheid - enz.' en anderzijds 'de radicale eisen van het evangelie'.

Variabele 3: het aantal Samaritanen (het belang van gezamenlijke actie).

- in versie 1 gaat het duidelijk om een eenmansactie
- in de versies 2, 3 en 4 gaat het om collectieve acties:
- in versie 2 van de Zonnebloem medewerkers (beroepskrachten en vrijwilligers) maar ook van de donateurs;
- in versie 3 van allen die zich bij de desbetreffende maatschappij verzekerd hebben;
- in versie 4 van alle burgers die belasting betalen;
- in versie 5 ligt het begin vaak bij één of enkele mensen die de aandacht ergens op vestigen, die vervolgens medestanders zoeken, druk gaan uitoefenen, maar die pas succes hebben als de aanhang vrij groot is geworden of heel machtig.

Variabele 4: De organisatiegraad.

In versie 1 wordt alles geïmproviseerd. In de volgende versies neemt de organisatiegraad toe. Dit is van belang met het oog op de vraag of je in onze samenleving nog langer kunt volstaan met improvisatie, of dat je organisatie gewoon nodig hebt.

7. In subgroepen oefenen met één van de variabelen

We kiezen de eerste variabele, met 3 verschillende wijzen van helpen:

- gevolgen opvangen (versies 1, 2 en 3)
- gevolgen voorkomen, zonder oorzaken aan te pakken (versie 4)
- de oorzaken aanpakken (versie 5).

Om het verschil duidelijk te maken, nog een voorbeeld, nu uit de sfeer van ontwikkelingssamenwerking:

- je kunt mensen die op een eiland wonen en honger hebben, iedere dag een vis geven (ontwikkelingshulp);
- je kunt die mensen ook 'leren vissen' (ontwikkelingssamenwerking);
- maar je kunt ook 'met je poten van hun vis afblijven' (niet alles voor hun neus)

wegvangen) waardoor zij zelf ook iets kunnen verkopen op de wereldmarkt en zó iets kunnen verdienen.

Geef elke subgroep een ander probleemveld als thema mee. Bijvoorbeeld

- alcoholisme
- discriminatie
- eenzaamheid
- baanloosheid.

Geef elke subgroep de opdracht: bedenk bij het opgegeven thema voor elk van de drie wijzen van aanpak minstens één voorbeeld van een activiteit die een werkgroep Kerk en Samenleving zou kunnen ondernemen.

Let op: het gaat niet *in het algemeen* om voorbeelden van achtereenvolgens 'gevolgen opvangen', 'gevolgen voorkomen' en 'oorzaken aanpakken', maar om voorbeelden van activiteiten *door werkgroepen Kerk en Samenleving*. Dat is dus nog net iets ingewikkelder. Geef iedere subgroep een flap mee zoals in tekst 47.

Inventariseer plenair en bespreek - voor zover de tijd het toelaat - de resultaten. Met name die invullingen die u discutabel lijken.

8. Lezen van nog twee varianten

Er worden nog twee varianten voorgelezen van het verhaal van de Barmhartige Samaritaan door twee van de cursisten (tekst 48 en 49). Deze keer niet over de Samaritaan, maar over twee andere figuren uit het verhaal, namelijk de reiziger en de rovers.

Deze twee varianten gaan uit van de gedachte dat het goed is 'de zaak van verschillende kanten te bekijken' of 'door de bril van anderen'. Maar ook van de gedachte dat je vaak maar beter niet te lang bezig kunt blijven met analyseren en praten, omdat mensen in nood dan naar andere oplossingen gaan grijpen, en... er doden vallen.

Indien er nog tijd is, kan er tijd voor nabespreking genomen worden. Dat is niet strikt noodzakelijk.

BIJLAGEN

Tekst 41

Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan Lucas 10, 25-37

Eens kwam een wetgeleerde op Jezus toe die hem op de proef stelde met de vraag: 'Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwig leven?' Jezus vroeg hem: 'Wat staat er in de wet? Wat leest u daar?' De wetgeleerde antwoordde: 'U moet de Heer, uw God, liefhebben met hart en ziel, met inzet van alle krachten' en 'U moet uw naaste liefhebben als u zelf.' Jezus zei: 'Dat is goed geantwoord. Houd u hieraan en u zult leven.' Maar de man wilde zijn vraag rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: 'En wie is mijn naaste?' En Jezus antwoordde als volgt: 'Er was eens een man die van Jeruzalem naar Jericho reisde en door rovers werd overvallen. Ze schudden hem uit, sloegen op hem los en lieten hem half dood liggen. Bij toeval reisde er langs die weg een priester naar Jericho, maar toen hij de man zag liggen, ging hij met een boog om hem heen. Hetzelfde deed een Leviet die daar langs kwam; ook hij ging toen hij de man zag liggen, met een boog voorbij. Een Samaritaan, eveneens op reis, kwam daar ook langs. Maar toen hij de man zag liggen, kreeg hij medelijden. Hij ging naar hem toe, zuiverde zijn wonden met olie en wijn en verbond ze. Toen zette hij hem op zijn eigen ezel en vervoerde hem naar een herberg waar hij hem verzorgde. De volgende dag nam hij twee zilverstukken en gaf die aan de herbergier: 'Zorg voor hem, en mocht u nog kosten moeten maken, dan zal ik u die betalen als ik terugkom!'

En Jezus besloot: 'Wat denkt u? Wie van de drie is de naaste geweest van de man die in handen viel van de rovers?' 'Dat was hij die zich het lot van de man aantrok' antwoordde de wetgeleerde.

'Ga dan en doe als hij', zei Jezus tegen hem.

Werkwijze:

- lees de tekst (voor)
- kijk vijf minuten goed naar de tekst, en noteer in trefwoorden wat volgens u 'harde kernen' zijn in dit verhaal (zaken waar het om gaat)
- bespreek of reflecteer op de resultaten.

Tekst 42

De Mensenzoon oordeelt de volken Mattheüs 25, 31-46

"Wanneer de Mensenzoon in al Zijn majesteit verschijnt vergezeld van al zijn engelen, neemt Hij plaats op zijn hemelse troon. Zijn engelen zullen alle volken voor Zijn troon verzamelen, en Hij zal ze in twee groepen scheiden zoals de herder de schapen scheidt van de bokken. De schapen stelt Hij op aan zijn rechterkant, de bokken aan Zijn linkerkant. Dan zal de Koning tegen wie rechts van hem staan, zeggen: 'Mijn Vader heeft u gezegend. Kom en neem bezit van het koninkrijk dat voor u gemaakt is vanaf de schepping van de wereld. Want ik had honger en u gaf mij te eten, ik had dorst en u gaf mij te drinken, ik was een vluchteling en u verleende mij onderdak. Ik ging schamel gekleed en u gaf mij kleren, ik was ziek en u verzorgde mij, ik zat gevangen en u kwam mij bezoeken.' En de rechtvaardigen zullen hem vragen: 'Heer, wij hebben U nooit hongerig of dorstig gezien; hoe hebben we U dan te eten en te drinken kunnen geven? We hebben nooit gezien dat U vluchteling was of schamel gekleed ging; hoe hebben we U dan onderdak kunnen verlenen en kleren kunnen geven? We hebben nooit gezien dat U ziek was of in de gevangenis zat; hoe hebben we U dan kunnen bezoeken?' Dan zal de Koning antwoorden: 'Luister goed naar wat ik u zeg: al wat u gedaan hebt voor één van mijn broeders hier, al was het de onbelangrijkste, hebt u voor mij gedaan!'

Daarna zal Hij zich richten tot wie links van hem staan: 'Ga weg van mij, God heeft u verworpen! Weg naar het eeuwige vuur dat gemaakt is voor de duivel en zijn engelen! Want ik had honger en u gaf mij niet te eten, ik had dorst en u gaf mij niet te drinken. Ik was een vluchteling en u verleende mij geen onderdak, ik ging schamel gekleed en u gaf mij geen kleren, ik was ziek en zat in de gevangenis en u bezocht mij niet.' Dan zullen ook zij hem vragen: 'Heer, wanneer zagen wij dat U honger of dorst had, dat U een vluchteling was of schamel gekleed ging, ziek was of in de gevangenis zat, en hebben we U niet geholpen?' En hij zal antwoorden: 'Geloof mij: toen u één van deze geringste mensen geen hulp bood, weigerde u mij te helpen!' Zij zullen eeuwig gestraft worden, maar de rechtvaardigen eeuwig leven."

Bij tekst 43 t/m 46

Vier varianten van de Barmhartige Samaritaan

Samen met tekst 41 (de oorspronkelijke versie) illustreren deze teksten, dat 'mensendienst' mogelijk is op verschillende manieren, die elk hun sterke en zwakke kanten hebben.

Werkwijze in de les:

- Lees elk van deze varianten voor
- de vraag komt aan de orde (plenair): welke 'variabelen' ziet u in de vijf versies (tekst 41 en 43 t/m 46), d.w.z.: welke belangrijke verschillen in de manier waarop men te werk gaat?

Tekst 43: Versie 2 - Zonnebloemschip 'De Samaritaan'

Er was eens een man die van Jeruzalem naar Jericho reisde en door rovers werd overvallen. Ze schudden hem uit, sloegen op hem los en lieten hem halfdood liggen. Bij toeval kwam er een ambulance van het Rode Kruis voorbij die hem in ijtempo naar een ziekenhuis bracht.

Eenmaal daaruit ontslagen kreeg hij van de Zonnebloem een aanbod voor een tocht van een week op de Rijn; met het nieuwe schip nota bene, waarvoor het geld bijeen gebracht was via de 1-2-3-show van de KRO.

Na een maand was hij weer helemaal de oude. Zo werden de begunstigers van Rode Kruis en Zonnebloem de naasten van de man die in handen viel van rovers.

Tekst 44 Versie 3 - Onderlinge Verzekeringsmij BASA (voorheen: de Barmhartige Samaritaan)

Er was eens een man die van Jeruzalem naar Jericho reisde en door rovers werd overvallen. Zij schudden hem uit, sloegen op hem los en lieten hem halfdood liggen. God zij dank had hij net een paar maanden eerder een prima ziektekostenverzekering afgesloten. Deze betaalde, zoals in de folder gestaan had, snel en zonder zeuren; ofschoon hij nog nauwelijks premie betaald had.

Zo werden zijn medeverzekeringnemers de naasten van de man die in handen viel van rovers.

Tekst 45 Versie 4 - De belastingbetalende Samaritaan

Er was eens een man die van Jeruzalem naar Jericho reisde en door rovers werd overvallen. Ze schudden hem uit, sloegen erop los en lieten hem halfdood liggen.

Bij toeval kwam er een CDA-er langs, gevolgd door een VVD-er.

Weer even later kwam er ook een PvdA-er voorbij. Ze zeiden tegen elkaar: 'Dat is nou al

de zoveelste; zo kan het echt niet langer. Ondanks alle verschillen en politieke opvattingen moeten we op dit punt de handen ineen slaan'.

Ze besloten eenparig tot een drastische verhoging van de belastingen ter financiering van een aantal maatregelen. Zoals:

- een verplichte ziektekostenverzekering voor allen beneden een bepaald inkomen (het zogenoemde ziekenfonds)
- meer straatverlichting
- meer surveillancewagens en meer politie
- strengere straffen voor overvallers en de bouw van nieuwe gevangenissen.

Zo werden - via de politici - de belastingbetalers de naasten van iedereen die de kans loopt in handen te vallen van rovers.

Tekst 46: Versie 5 . De dóórdenkende Samaritaan

Er was eens een man die van Jeruzalem naar Jericho reisde en door rovers werd overvallen. Ze schudden hem uit, sloegen op hem los en lieten hem halfdood liggen.

Bij toeval reisde er langs deze weg ook een christen naar Jericho, even later gevolgd door nog meer christenen. Deze keer gingen zij niet met een grote boog om het probleem heen. Zij verzorgden de gewonde, maar tegelijk verdiepten zij zich in de vraag 'hoe zou het toch komen dat er tussen Jeruzalem en Jericho telkens mensen bestolen en in elkaar geramd worden?' En zij kwamen tot de conclusie dat het te maken moest hebben met de ongelijke verdeling van de welvaart; met het feit dat de één overvloed heeft aan alles en ander gebrek aan het meest elementaire.

En zij besloten - juist als de eerste christenen - om alles wat zij hadden bijeen te leggen en te verdelen naar gelang ieders behoefte.

Ze besloten niet alleen aldus, ze deden het ook. En de rovers hoefden er sindsdien niet meer op uit te trekken.

Voortaan reisde iedereen tussen Jeruzalem en Jericho met open dak en alleen de achterportieren op het kinderslot.

Zo toonden zich deze christenen de naasten van de man die op reis, maar ook van de rovers.

Tekst 47

Oefening met één der variabelen

- Elke subgroep krijgt een ander probleemveld als thema mee, bijvoorbeeld alcoholisme
discriminatie
eenzaamheid
baanloosheid
- Opdracht: bedenk bij het opgekregen thema voor elk van de drie wijzen van aanpak (gevolgen opvangen, gevolgen voorkomen, oorzaken aanpakken) minstens één voorbeeld van een activiteit die een werkgroep Kerk en Samenleving zou kunnen ondernemen.
- Iedere subgroep krijgt een flap mee met onderstaand schema; zet daar de antwoorden op.

 Probleemveld:

Wijze van aanpak	mogelijk activiteiten van werkgroep Kerk en Samenleving
gevolgen opvangen	-- -- --
gevolgen voorkomen	--
zonder aanpak	--
oorzaken	--
oorzaken aanpakken	-- -- --

Tekst 48: Versie 6- Het verhaal van de reizigers

Er was eens een man die van Jeruzalem naar Jericho reisde en door rovers werd klemgereden.

Door de ervaring van anderen wijs geworden, had de man zich niet alleen voorzien van een gepantserde auto met kogelvrij glas, maar ook van een machinepistool. Daarmee wist hij zijn overvallers te doorzeven nog vóór zij ook maar één schot hadden kunnen lossen. Hij vervolgde zijn weg en bij het eerstvolgende wegrestaurant nam hij een borrel om van de schrik te bekomen. Hij zei tegen de herbergier: 'Dat liep nog maar net goed af. Ik mag dan indertijd nogal wat kosten hebben moeten maken, nou blijkt toch dat het geen weggegooid geld was.'

'Ja, het is wat', verzuchtte de herbergier, 'je bent je leven niet meer zeker tegenwoordig, en de politie is overal waar je hem niet nodig hebt. Het is weer het Wilde Westen van vroeger: ieder voor zich en God voor ons allen.'

Tekst 49: Versie 7 - Het verhaal van de rovers

Er waren eens twintig blanken die van Jeruzalem naar Johannesburg reisden in een konvooi van drietonners volgestouwd met wapens. Halverwege werden zij door zwarten in een hinderlaag gelokt en doodgeschoten. De guerrillastrijders gingen er met het hele konvooi vandoor.

De blanke regering zond versterkingen naar het gebied.

Die kamden de streek uit op terroristen, waarbij hele dorpen werden platgebrand; dit 'als straf voor de steun aan de rebellen'; de vrouwen werden verkracht en gemarteld en de mannen en jongens massaal afgeslacht.

Maar het zwarte verzet werd er alleen maar meer door aangewakkerd en weldra ontketende de guerrillabeweging een complete burgeroorlog.

De internationale gemeenschap hield haar hart vast maar deed verder niets.

Na jarenlang een verwoede en steeds wanhopiger strijd te hebben geleverd, zag de regering zich genoodzaakt de macht over te dragen aan de zwarten. De vroegere verzetsstrijders vierden hun overwinning uitbundig. Luid toeterend reden zij met de wagens van de vroegere koloniale heersers door de straten, terwijl zij zongen: 'Machtigen gooit Hij van hun troon, geringen verheft Hij'.